

Izhaja 1. dne
v mesecu in
velja za vse
leto 2 gl. 40 k.
za pol leta
1 gl. 20 kr.
Po pošti: za
vse leto 2 gl.
60 kr., za pol
leta 1 gl. 30 kr.

VERTEC.

Naročnina
naj se naprej
plačuje in
pošilja uređ
ništvo v šent-
peterskem
predmestji
hiš. št. 15 v
Ljubljani.
(Laibach).

Casopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 12.

V Ljubljani 1. decembra 1872.

Leto II.

Petelinov klic.

ikiriki!
Berž otroci ustanite,
Se umite in molite;
Ta, ki dolgo spi
Pač nič vreden ni,

Kikiriki!
V šolo le hodite radi
Dokler ste še čversti mladi;
Kdor rad poleži
V šolo zamudi.

Kikiriki!
Kikiriki!
Knjige berž v roko vzemite,
Marno, pridno se učite;
Mlad kdor se uči
Kruha dost dobi;

Kikiriki!
Kikiriki!
Skerbno tud' na vest pazite,
Greha nikdar ne storite,
Le kdor prav živi
Prost je vseh skerbi.

Kikiriki!

Kikiriki!

P. Gros.

Blaga hčerka.

(Konec.)

Moja prevzetnost je bila kriva, da se nisem veliko menila za svojo dobrotnico in sem le tiste posle rada imela, ki me so hvalili, vse druge pa sem čertila in psovala. Z enakim ravnanjem pa sem naredila večkrat velike razpertije med domačimi posli in grofinja me je večkrat zarad tega morala opominjvati. Ali jaz nehvaležnica je nisem hotela ubogati. Mislila sem si, da me grofinja le zaničuje, ker sem uboga sirota brez očeta in matere. O zimskih večerih je grofinja večkrat kako pošteno veselico naredila, h katerej se je mnogo domačih in tujih gostov zbralo; tudi jaz sem morala biti nazoča. Pa ker sem se čez vse druge povzdigovala, naklonila sem si marsikatero sramoto. Grofinja me je o takej priložnosti vselej svarila in rekla: „Ljuba Roza! deklica, ki si hoče pridobiti veljavo in spoštovanje drugih ljudi, mora biti tiha in ponižna, enako vijolici v germovji. Deklica pa, ki se ljudem vsiljuje, da bi jo hvalili in slavili, zasluži pomilovanje in zaničevanje.“ — Toda vse te besede dobre grofinje bile so za mene le bob v steno. Odsihmal sem jo le še bolj sovražila.

Ko grofinja vidi, da je vse njeno opominjevanje zastonj, jela me je zdaj še bolj ostro svariti. Pa tudi s tem nič ne opravi, kajti jaz sem si mislila, da je moja lepota mnogo več vredna, nego njeno inné in bogastvo.

Na spomlad, ko se je grofinja iz mesta zopet na svojo grajščino povernila, spremila sem jo nerada, kajti vedela sem, da na kmetih ne bom imela veselja, kakoršno sem uživala v mestu. Tudi grofinja se je zdaj bolj merzlo obnašala proti meni, kakor drugekrati. Prijateljice in posli so se me izogibali, ker so se bali, da bi tudi oni ne prišli v zamero pri dobri gospoj.

Drugo zimo pridemo zopet v mesto. Seznanila sem se zdaj vpervič z neko žensko, katera me je pripravila v največo nesrečo. Ta ženska je bila mlada vdova, ki je po smerti svojega moža vse premoženje zapravila pri veselicah; živel je zdaj le od milosti dobre grofinje. Bila je ta ženska prava kača, ki je našla pot v moje sercé in ga napolnila s strupom. Vidši, da jaz hlepim le po svetnej slavi, hvalila me je, kar se je dalo. Grofinjo je pa grajala in jo imenovala zapravljivko, ki vse svoje premoženje trosi po nepotrebnem med berače, namesto da bi skerbela za mojo srečo in prihodnjost.

S takim prilizovanjem in opravljanjem dobre moje dobrotnice si je mlada vdova kmalu pridobila moje zaupanje. Ko zapeljivka to vidi, smijala se je v pest in me le še bolj lovila v svoje mreže, rekši: „Za tako gospodičino, kakor si ti, ne spodobi se, da bi še domá v kotu sedela, ampak pokazati bi morala svetu svojo lepoto in druge svoje lepe lastnosti, da bi je ljudje spoznali in te spodobno spoštovali. Ravno zategadelj pa te grofinja ne pusti med svet, ker se boji, da bi jej potem bilo treba skrbeti za tvojo lepo prihodnjost.“ Prinesla mi je ta nova moja prijateljica tudi takih knjig, iz katerih sem zajemala najhujši strup v svoje mlado sercé, da sem se popolnoma pohujšala.

Prišel je nôri predpust. Moja prijateljica mi je zdaj začela pripovedovati od pustnih veselí in plesov tako živo, da se berž unama poželjenje do njih v mojem sercu. Rada bi bila jaz grofinjo, svojo dobrotnico, prosila, da me pusti k takim veselícam, pa si nisem upala, kajti njen pregovor je bil: „Vsaka deklica je milovanja vredna, katera išče na plesišči svoje sreče, in srečno se sme imenovati, ako pride še nepokvarjena nazaj.“

Vsa oslepljena od svoje zapeljivke sklenem neko noč se na tihem zmuzati iz grajščine in iti na plesišče. Da bi grofinja nič ne zvedela od tega, naprosila sem neko deklo in vratarja, da sta mi pri izhodu pomagala in me nista izdala. Dekla mi je pomagala obleko k prijateljici odnesti in prijateljica je preskerbela voz, v katerem sem se ž njo na plesišče odpeljala. Mislila sem, da bom na plesišči našla svojo srečo, pa zelo sem se motila.

Prijateljica me pripelje v prostorno dvorano, ki je bila krasno razsvitljena in polna našopirjenih plesalcev in plesalk. Moje serce se je širilo veselja, ko vidim toliko najlepše zabave. Mislila sem se v nebesih; pa kako zelo sem se goljufala!

— Ker sem bila gostom popolnoma tuja in tudi bolj prosto oblečena kot druge plesalke, nisem bila družbi nič kaj po volji. Začeli so me od strani gledati in se niso dosti zmenili zame. To obnašanje me je jako razžalilo,

zato popustim dvorano in grem domú. — Med potjo mi reče moja prijateljica: „Zdaj si se, ljuba moja, sama dovolj prepričala, da le taka dekleta kaj veljajo, katera se lepo oblačijo in s svetnim veseljem pečajo. Grofinja lahko govori, da je največja lepota mladih deklet pobožnost in čistost serca, kajti ona je že stara in je svetnega veselja že sita; toda s teboj, ljuba moja, je to vse drugače. Ali si videla, kako so bila druga dekleta nališpana? Oj jaz poznam grofinjo dobro; pri njej ne boš ti nikoli srečna!“ Te sladke besede zapeljive moje prijateljice so mi še bolj zmešale mojo glavo. Še le ob dveh čez polnoč pridem domu in se prav tiho spravim v svojo spavnico.

Moje ponočevanje pa grofinji ni ostalo skrito. Drugo jutro prišla je dekla vsa prestrašena v mojo spavnico in mi pripoveduje, da je po noči, ko sem odšla, grofinja prav na naglo zbolela in po mene poslala. Ker me pa ni bilo doma, prišlo je vse na dan.

Jaz se za vse to nisem veliko zmenila. Po mojej glavi so veršele le besede moje prijateljice, ki mi je rekla, da pri grofinji ne bodem nikoli prav srečna. Sklenila sem tedaj, da, ako me bo grofinja svarila, jej bom kar naravnost povedala, da so se mi še le zdaj oči odperle, in sem tudi pripravljena zapustiti njo in njeno grajščino.

Tretji dan po tem dogodku pošlje bolna grofinja po mene in me prav resno nagovori tako-le: „Ljuba Roza! pustila sem ti dva dni časa, da si mogla svoj pregrešek natanko prevdariti; ako pa še zdaj ne spoznaš svojega pregreška, spoznala ga ne boš nikoli.“

Brez vsega pomisleka jej naravnost odvernem: „Draga gospá! vém, da vam sem zeló na poti in da moram dobrote, katere sem pri vas užila s svojo srečo plačevati. Zdaj spoznam in vidim, da za mojo prihodnost nihče noče skrbeti; da vas pa zanaprej ne bodem več nadlegovala, hočem si iti po svetu sama svoje sreče iskat. Lepo se vam zahvalim za vse, kar ste mi dobrega storili; še danes grem od vas.“ Grofinja me žalostno pogleda in reče: „Če je res tako, te ne bodem priderževala, temu stori kakor veš in znaš, da bode zate najboljše.“

Vesela, da smem iti, pospravim še tisti dan vso svojo obleko v majhno škrinjico ter najmem voz, kateri me odpelje k mojej prijateljici. Nihče ni zaderževal mojega podvzetja, marveč so še tisti posli, katerim sem večkrat kljubovala, zdaj najurnejši bili pri pospravljanji mojih reči, ker so komaj čakali, da jim odidem z glave.

Vsa iz sebe od velikega veselja, da se mi je tako srečno izveršil moj sklep, pripeljem se k prijateljici ter jej pravim: „Tukaj me imaš, draga moja. Ti edina si mi prijateljica, kakoršne sem si že davno željela. Grofinja mi je očitala, da sem bila na plesišči; jaz pa vesela, da se mi ponuja tako lepa prilika jo zapustiti, zahvalim se jej za njene dobrote in odidem, rekši, da bodem poskušala si sama svojo srečo poiskati.“ Toda moja prijateljica me ni tako sprejela, kakor sem si mislila. Nevoljna, da je grofinja zvedela o mojem ponočevanju, zategne obraz in me vpraša: „Ali pa tudi grofinja vé, s kom si šla na plesišče in ali imaš kaj denarja?“ Ko jej povem, da mi grofinja od nje ni nič omenila in da imam tudi denarja in

dragotin dovolj pri sebi, katere sem še po svojih rajnih starših podedovala, postala je moja prijateljica nekako bolj vesela. Al vendar jej to še ni bilo zadosti. Hotela je namreč vedeti, koliko so moje dragotine in denarji vredni. Ko jej jaz vso svojo imovino razkažem in tudi denarje preštejem, oberne se zopet od mene in pravi: „Ljuba moja! kaj hočeš s tem denarjem? To vse te more le kaka dva meseca preživeti, — potem pa si boš morala pomagati z delom. Te zadnje besede ranile so moje sercé tako, da mi je kar beseda na jeziku zastala.

Na večer še tistega dne, peljala me je moja prijateljica v gledišče in potem zopet na plesišče, kjer je bilo vse polno nališpanih deklet in mladih gospodov. Take zabave so mi bile doslej še neznane, in le težko sem se privadila vesele družbe. — Tako je minulo nekaj dni. Kmalu mi je pa začelo tesno prihajati pri serci; kajti videla sem, da me je moja prijateljica goljufala. Sklenila sem se podati nazaj k svojej dobrotnici in jo za odpuščenje prositi, — pa moja prevzetnost mi tega ni dopustila. Hotla sem tedaj prijateljico prositi, da bi mi ona sprosila odpuščenje pri grofinji, ali prijateljici ta dan kakor nalašč ni bilo dolgo domú. Šla je že zjutraj zgodaj iz doma in obljubila, da se kmalu nazaj poverne, prišla pa je še le pozno po noči nazaj. Po prijateljsko sem jo nagovorila, al prijateljica se huduje nad menoj in mi pravi, da sem jo jaz s svojo lehkomiselnostjo in svojo ošabno obnašo pri grofinji pripravila v zamero. Takega očitania se jaz od prijateljice nisem nadejala. Prestrašila sem se, ko mi na dalje pripoveduje, da je grofinja zvedela, da me je ona zapeljala, in da je zategadelj pri grofinji vso prijaznost in pomoč izgubila. Jaz jo tolažim in jej obetam, da bom šla sama h grofinji in bom za obé odpuščenja prosila; toda prijateljica me ne pusti govoriti, marveč upije in razsaja nad menoj in pravi, da je zdaj že vse prepozno, kajti grofinja jej je rekla, da se ne sme nikoli več v njeno grajščino pokazati, ako hoče, da je ne bodo hlapci s silo skozi vrata pognali. Te zadnje besede moje prijateljice so me hudo zadele, kajti poznala sem grofinjo dobro, in nisem mogla verjeti, da bi bila grofinja kaj takega rekla. Jela sem godernjati in hudovati se nad grofinjo, pa moja prijateljica me ne posluša, marveč ježno se nad menoj zadere, da naj grem spat, in da taka sirota, kakor sem jaz, ne sme biti tako prevzeta in ošabna. Pristavila je še, da odslej se ne bode več z menoj pečala, in vse kar mi more še storiti je to, da mi bode drugi dan dobila sobo v najem, v katerej si naj s pridnim šivanjem služim vsakdanji kruh. Preskerbela mi je res to majhno izbico, v katerej že štiri mesece prebivam.

Še tisti dan, ko sem se preselila v svoje novo stanovanje, pride k meni neko deklé, ki je bilo eno leto starejše od mene, in ko vidi moj žalostni stan, obljubi mi pomagati. Meni je bila njena obljuba zeló všeč, in vesela, da sem našla drugo in boljšo prijateljico, razložim jej natanko svoje nadloge.

Deklé mi je obljubilo pri nekej gospodičini službo dobiti. Ta obljuba mi je bila jako všeč, in komaj sem pričakovala onega srečnega dne, da me moja nova prijateljica popelje k obljubljeni gospodičini. Toda gospodičina, pri katerej bi bila imela službo dobiti, bila je ravno nekaj bolehná in morala

sem še nekaj dni čakati. Ker me je bilo sram po mestu hoditi, dala sem vsak dan prijateljici nekoliko denarjev, da mi je živeža preskerbela. Pa joj meni ubogi revī, kako slabo je skerbela prijateljica zame; le takrat, kedar je za moje denarje svojim tovarišicam gostije napravljala, sem tudi jaz kaj boljšega užila. Vabila me je večkrat na veselice, pa odrekla sem jej vselej. Bog vé, v kako nesrečo bi me bila še lahko zapeljala! Rekla sem jej, da tako dolgo ne grem v nobeno družbo, dokler ne dobim kake službe, da se bom mogla zopet po gosposki obnašati.

Izposodila si je pa prijateljica moj denar in dragotine, ter mi rekla, da je po neprevidnosti prišla v zadrege in mi hoče zopet vse lepo in hvaležno poverniti. Ko je pa meni začelo denarjev in obleke primanjkovati, je prijateljica z mojimi rečmi ušla. Zginila je Bog vé kam, in ker jo tudi jaz nisem nikoli vprašala, od kod in kaj je, bilo je vse moje popraševanje po njej zastoj. Pozneje enkrat sem vendar toliko zvedela, da je v ravno tej hiši stanovala, kakor jaz, pa da je tudi mnogo drugih deklet za denarje in obleko ogoljufala.

Odsihdob sem živela le ob samem kruhu in vodi, pa še tega že dva dni nisem imela. Kar mi pošlje ljubi Bog vašo blago hčerko Katarinko, da me reši hudega terpljenja. Spomnila sem se takrat besed svoje rajne matere, ki so mi večkrat rekli: Ko je nadloga najhuja in nas že vsi prijatelji zapusté, nam pošlje ljubi Bog pomoč iz nebes.

To, draga gospa! kar sem vam povedala, je gola resnica. Spovedala sem se svojih pregreh in upam, da mi je ljubi Bog odpustil. Prosim vas, ne sodite me preostro in podpirajte me s svojim blagim sovetom, potem upam, da bom s pomočjo božjo zopet hodila po pravem potu, katerega mi je pokazala vaša blaga hčerka. Ker sem še mlada, hočem pridno delati in si tako svoj kruh služiti. Prosim vas tedaj še enkrat, ne odtegnite mi zaslužka, da bom mogla zopet pošteno živeti. Na zimo, ko se bo grofinja preselila v mesto, hočem se zopet k njej poverniti in jo prositi, da mi odpusti.“

To odkritoserčno spoznanje je mater in Katarinko tako genilo, da ste jej obé svojo pomoč obljubile. Mati jej pa še rekó: „Ljuba moja! odslej ne boš več tukaj stanovala. Pojdi z nama, pri nas boš imela vsega dovolj, da boš pošteno živela. Dopade mi, da rada delaš; mlado dekle si mora z delom svojih rok kruh služiti, ne pa od miloščine živeti. Dela, ne pa miloščine ti bomo dajali, in Katarinka ti bo zvesta prijateljica.“

Katarinka pri teh besedah materi rokó poljubi in reče: „Bog vam poverni stotero, ljuba mati, to dobroto, ki jo boste ubogej Rozi storili! Ne kakor prijateljico, ampak kakor svojo lastno sestro hočem Rozo ljubiti; tudi našemu strijcu bo to gotovo všeč.“

Veselo pospravi Roza svoje malenkosti in gre z njima.

Doma povedó mati strijcu vse, kar se je dogodilo in mu pokažejo Rozo, katero tudi on prav prijazno sprejme. — Roza si je s svojo pridnostjo in lepo obnašo kmalu ljubezen vseh pridobila. Vsak dan je šla s Katarinko v hišo ubožnih ljudi, katerim je donášala darí od bogatega strijca. Pa tudi na Boga ni pozabila, ter se mu je vedno zahvaljevala, da jo je rešil gotove pogube.

Tako je minulo poletje v veselih urah, kakoršnih Roza doslej še ni poznala. Ko se je pa jela merzla zima približevati, šla je vsaki dan mēmo poslopja, v katerem je navadno grofinja prebivala. Toda to zimo grofinja dolgo ne pride v mesto in Roza se je že jela bati, da bi nje up ne splaval po vodi. — Nekega dné, ko je začelo že terdo zmerzovati, gre Roza po navadi mēmo omenjenega poslopja ter se ozira po oknih, in oj veselje! — ugleda grofinjo. Urno hiti domú in pové dobrotnicama, ter ju prosi, da bi jo tje spremile in pri grofinji za njo prosile. Toda Katarinkina mati zmajejo z glavo in pravijo: „Ljuba Roza, to ne gre tako naglo. Najpred mora grofinja vedeti, da ti res obžaluješ svojo ošabnost in nehvaležnost; nadalje mora tudi vedeti, da si bila le po prijateljicah še bolj zapeljana, katere so te tako daleč zvodile, da si zapustila svojo blago dobrotnico. Vedeti tudi mora, da si se že takrat mislila nazaj poverniti, pa hudobna prijateljica te je zaderževala to storiti. Jaz imam prijateljico tukaj v mestu, katera je z grofinjo znana in mi je tudi obljubila, da bo zate pri grofinji prosila.“

Roza se serčno zahvali svojej dobrotnici za ta blagi nasvet in pomoč, ter s težkim srcem pričakuje dneva, da bo smela zopet pred grofinjo priti in jo za odpuščenje prositi.

Nekega dné potem pokličejo Katarinkina mati Rozo in jej rečejo: „Ljuba moja! zahvaliti se moraš Bogu, da ti je toliko milost skazal in je omečil sercé blage grofinje. Vse je v redu. Govorila sem sama z grofinjo, katera mi je rekla, da bi te jutri zjutraj k njej pripeljala. Tudi moja hčer Katarinko bi grofinja rada poznala. Šle bomo tedaj jutri zjutraj najpred v cerkev, da se ljubemu Bogu zahvalimo za veliko milost, in potem bomo šle h grofinji.“ Veselje, katero je pri teh besedah občutila Roza, se ne dá popisati. Veselja jokaje oklene se svojih dobrotnic in reče: „Le Bog v nebesih vama more poverniti ljubezen, ki jo imate do mene uboga sirote. Terdnó upam, da mi bo grofinja odpustila in me zopet nazaj vzela!“

Drugo jutro gredo vse tri v cerkev. Roza, polna hvaležnosti do Boga, poklekne pred podobo matere božje in moli tako pobožno, kakor še nikoli poprej. Solze veselja in zahvale jej tečejo po licih. — Iz cerkve gredo h grofinji, ktera jih prav prijazno sprejme.

Roza pade pred grofinjo na kolena in jokaje pravi: „Oj draga moja dobrotnica! odpustite in pozabite mojo gerdó, nehvaležnost in vzemite me zopet nazaj, da vam bodem vsaj nekoliko mogla poverniti dobroto, ki ste je meni in mojim rajnim staršem storili.“

Hotela je Roza še dalje govoriti, pa grofinja jo ljubeznjivo vzdigne in pravi: „Bog ti je odpustil, zato ti pa tudi jaz rada odpustim, ako je resna tvoja volja, da se poboljšaš. Pridi tedaj sem na moje serce, moja ljuba Roza. Za svojo lehkomiselnost si se zadosti pokorila. Bogu se zahvali, da te je po svojej neskončnej previdnosti rešil iz velike pogube. Naučila si se tudi koliko se more človek na svoje prijatelje zanesti in kako previden mora biti, kedar si je izbira. Da boš pa spoznala, kakšna kača je bila tvoja prijateljica, in da boš zanaprej bolj previdno ravnala, preden komu kaj zupaš, povedala ti bom kako mi je tvoja hudobna prijateljica večkrat od tebe

govorila. Rekla je: „Vaša Roza je vendar preveč nečimurna in prevzeta. Kaj bo iz tako ošabne deklice, če jej vi, draga gospa, danes ali jutri umerjete? Vsaj bi vendar imela pomisliti, da je uboga sirota, katera bi brez vaše milostne podpore ne mogla živeti.“ Tako tvoja prijateljica. A jaz sem dobro poznala tvoje serce, pa tudi tvoja želja, da želiš ljudem dopasti, ni mi bila prikrita. Kam te je vse to pripeljalo, lahko vidiš zdaj sama. Upala sem pa vendar še zmiraj, da se boš zmodrila in se podala prej ali pozneje zopet nazaj na pravi pot čednosti in sreče. Zato sem pa tudi tvojo prijateljico večkrat zavrnila in jej rekla: Kaj je tebi mar za srečo moje Roze. Odločila sem jej že davno dvanajst tisoč goldinarjev za užitek in jo priporočila svojej hčeri in njenemu možu v skerb. — Tukaj ljuba Roza! vzemi list, v katerega sem ti sporoček zapisala.

Ko sem bila takrat zvedela, da te je prijateljica na plesišče odpeljala, okregala sem jo bila in jej djala, da je zapeljivka nedolžne mladine. Nisem jej pa bila prepovedala svoje hiše, marveč sem jej bila naročila, naj tebe zopet k pravemu spoznanju in k meni nazaj pripelje. Toda na vse to mi je odgovorila, da ti za mene prav nič več ne maraš, ker se sama lahko živiš. Od te dōbe je tudi ni bilo več nazaj k meni in zvedela sem pozneje, da mi je za vse moje dobrote zelō nehvaležna. — „Tebe pa, draga Katarinka,“ pravi grofinja dalje, „je Bog poslal mojej zgubljeni Rozi v rešitev. Bodi jej tudi zanaprej zvesta tovarišica. Če Bog dá, bomo se kmalu še bolj spoznali in v družbi tvoje blage matere bomo imele dokaj prijetnih in sladkih ur.“

V čistej ljubezni živele ste Katarinka in Roza, in bile ste si odkritoserčni prijateljici do smrti. Obe ste ućakale sivo starost in Bog ju je obilo blagoslovil. Še pozno v starosti je Roza pripovedovala svoje življenje ne-kušenej mladini, ter jo svarila pred lehkomiselnostjo in slavoehlepnostjo, ki ste že dokaj mladih deklice pripeljale v nesrečo. Vselej pa je pristavila in rekla:

Mladine najvećja lepota je ta:

Ponižno življenje in čistost serća.

P. Gros.

P r i z i b e l i .

Sladko spavaš dete milo,

Sanjaš sladko brez skerbí;

Brez skerbí se boš zbudilo,

Boš hitelo k materi.

Oće tvoj pa premišljuje,

Kaj vprihodnje 'z tebe bo;

Misli, misli, ne miruje,

Glavo beli si s skerbjo.

Poleg postlje mati čuje,

Trudno jej oko medli;

Tudi ona ne miruje,

Ne privoščí spanja si.

Kdo vé, kje boš potovalo,

Ko mladost minula bo;

Kje po starših zdihovalo,

Ki te zdaj varujejo.

To te prosim dete milo,

Dete milo, ljubček moj,

Da bi rado vse storilo,

Kar ti pravi oće tvoj.

Le kar dobro je, koristno,

Oće mati ti želé,

Njih nauke si globoko

Vcepi v mlado serćice!

Ivan G.